

ngv

Nederlandse
Genealogische
Vereniging

Gens
Propria

Nr. 97

november 2019-04

Afdeling Kennemerland

Gens Propria

Gens Propria

november 2019-4

Periodiek Nederlandse Genealogische Vereniging

Afdeling Kennemerland

Nr. 97

Voorwoord	3
Programma 2019	4
Lezing “Heksenvervolgingen en heksenprocessen”	6
Programma 2020	7
Voorouder spreekuur.	8
Pruiken en Patriotten/de weeën van onze democratie	9
Willem Stuvé’s noga in Haarlem	16
Kalkbranderij Zelden-Rust, Waarderpolder.....	21

Voorpagina;

Patriotten als leden van het eerste exercitiegenootschap De
Vrijheid

Gaarne ontvangen wij uw kopij zo
spoedig mogelijk doch uiterlijk op

15 februari 2020

Het redactieadres van Gens Propria is
Kostverlorenstraat 109^a 2042PE Zandvoort.

E-mail: I.j.d.jong@casema.nl

Voorwoord

Ook dit jaar is al bijna voorbij.

Het was dan weer te warm en dan weer te nat allemaal zaken waar wij niets aan kunnen doen, waar wij wel wat aan kunnen doen is onze hobby.

Genealogie is het gene wat ons bindt, maar het is wel veranderd in de loop der jaren.

Niet onze verbondenheid maar onze hobby.

Was het doen aan genealogie het reizen naar archieven elders in het land, er wordt nu nog weinig gereisd.

Als het toen zo eenvoudig was als nu, dan had ik toen al achter de PC gezeten, maar dan had ik wel veel gemist.

Plaatsjes zoals Zwartsluis, Kampen Ureterp, Naarden, Veen, Hasselt en vele andere waren dan nooit door mij bezocht, ik had dan zeker veel gemist.

Het zijn de plaatsjes waar mijn voorouders hebben mogen wonen.

Buiten de inhoud van de archieven is er van alles waar te nemen die een bijdrage kunnen leveren aan de hobby.

Het is niet voor niets dat de NGV aandacht vraagt met de slogan "ontdek je verhaal".

Er is zoveel meer dan een mooie kwartierstaat.

Wil je inzicht krijgen in je familie geschiedenis dan zal je achter de PC vandaan moeten komen.

Er is zoveel meer dan alleen de aktes van de Burgerlijke Stand, en het geschrevene in de DTB boeken.

Wij proberen U steeds weer te informeren door er gerichte lezingen over te geven.

De ervaring van derden is onontbeerlijk.

Dus een mooie uitdaging voor het nieuwe jaar.

Leendert de Jong

Programma 2019

Voor de komende tijd hebben we weer een aantal interessante onderwerpen geselecteerd welke stuk voor stuk van belang kunnen zijn voor uw genealogie.

20 november

We beginnen om 19.30h met de najaar ledenvergadering,

Agenda voor de ledenvergadering op 20 november

1. Opening en vaststelling van de agenda
2. Ingekomen stukken en mededelingen
3. Verslag van de afdelingsleden vergadering d.d. 22 Mei 2019
4. Bestuur
5. Begroting 2020
6. Algemene Vergadering Hoofdbestuur 23-11-2019
7. Machtigen van de afgevaardigde
8. Gens Propria
9. Geplande activiteiten en lezingen 2020
10. Rondvraag
11. Sluiting

De zaal is open om 19:00 uur, we beginnen al om 19:30 uur met de volgende lezing :

Verslag ledenvergadering NGV Kennemerland van 22 mei 2019

Aanwezig: 16 leden (inclusief 6 bestuursleden) en Yvonne Molenaar die de lezing verzorgt.

1. Opening en vaststelling van de agenda
Om 19.35 uur opent de voorzitter de vergadering, heet alle aanwezigen van harte welkom en uit zijn teleurstelling over het geringe aantal aanwezigen. De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.
2. Ingekomen stukken en mededelingen
Afmelding van familie M en R Molenaar.
Er zijn geen ingekomen stukken en geen mededelingen.
3. Goedkeuring notulen ALV van 20 november 2018
Het verslag wordt goedgekeurd door de aanwezigen.
4. Goedkeuring afdelingsjaarverslag 2018
Goedgekeurd, geen opmerkingen, iedereen is tevreden.
5. Goedkeuring financieel jaarverslag en bijbehorende verslagen van de kascontrolecommissie

Periodiek NGV afdeling KENNEMERLAND

Het financieel jaarverslag wordt goedgekeurd. De kascommissie heeft de saldi gecontroleerd en in orde bevonden. Er is geen kassaldo meer is en de financiën zijn nu geheel digitaal. Administratie is goedgekeurd en décharge van de kascommissie verleend.

6. Benoeming leden kascontrolecommissie
Ton Heemskerk is het nieuwe kascommissielid.
7. Bestuur
Aftredend en herkiesbaar is Henk Timmers. Geen bezwaar vanuit de aanwezige leden.
Aftredend en herkiesbaar is Pim van Rhoon. Hij gaat verhuizen maar blijft zolang zich geen nieuwe kandidaat meldt. Geen bezwaar vanuit de aanwezige leden.
8. Benoeming afgevaardigde en plaatsvervangend afgevaardigde naar de Algemene Vergadering van NGV in 2019 (25/5 en 23/11)
Dit worden respectievelijk Leendert de Jong en Johan Kuijman.
9. Mandaat voor de afgevaardigden voor het jaar 2019 (25/5 en 23/11)
Mandaat verkregen van de aanwezige leden. Johan Kuijman wil weten wat we vinden van het afstoten van het familiedrukwerk door NGV. Hans van Felius merkt op dat de reden hiervoor is dat de huur van de kelderverdieping van het hoofdkantoor over enkele jaren afloopt . In geval van digitalisering is huur niet meer nodig en kan worden bezuinigd op de kosten.
10. Geplande activiteiten 2019
Zie hiervoor Gens Propria nr 95. Voor een excursie in juni zijn ideeën welkom. Een mogelijk voorstel wordt in de mail via de NGV-site gecommuniceerd.
11. Rondvraag en sluiting
Er zijn geen vragen en de vz sluit de vergadering om 19.56

Marianne Kwant

Begroting 2020

Raming baten en lasten 2020				
NGV Afdeling:	Kennemerland			Bedragen in € 1.-
	Begroting 2020			Schatting 2019
	Tekst	Aantallen	Bedragen	Bedragen
1. Zaalhuur		8	€ 600,00	€ 600,00
2. Sprekers				
a. vergoeding		7	€ 650,00	
b. reiskosten		7	€ 150,00	
Totaal kosten sprekers			€ 800,00	€ 800,00
3 Afdelingsperiodiek				
a. drukkosten		4	€ 1.936,00	
b. verzendkosten		4	€ 900,00	
c. overige kosten				
d. ontvangsten				
Totaal kosten afdelingsperiodiek			€ 2.836,00	€ 2.936,00
4. Bestuurskosten				
a. reiskosten				
b. vergaderkosten		6	€ 250,00	
c. overige kosten		4	€ 150,00	
Totaal bestuurskosten			€ 400,00	€ 300,00
5. Promotie-activiteiten			€ 50,00	
6. Bibliotheek en documentatie			€ 50,00	
7. Diversen				
kosten betalingsverkeer		8	€ 65,00	
Diverse				
			€ 65,00	€ 65,00
TOTAAL			€ 4.701,00	€ 4.701,00
Te verwachten eindsaldo afdelingerekening per 31 december			€ -	
Aan te vragen budget			€ 4.701,00	

20 november 2019

Lezing "Heksenvervolgingen en heksenprocessen"

De heksenvervolging heeft tussen circa 1450 en 1750 grote delen van Europa in haar greep gehad en vele tienduizenden slachtoffers geëist. De meeste schattingen lopen uiteen van 30.000 tot 60.000 geëxecuteerden waarvan ongeveer 80% vrouwen. De meeste van die vrouwen waren ouder (meestal rond de 60), zeer arm, alleenstaand en machteloos. In de Tachtigjarige Oorlog had het stadje 's-Heerenberg erg te lijden onder afwisselend Spaanse en Staatse troepen. De plaats werd verschillende malen geplunderd. Het was ook de tijd van de pest, die voor veel slachtoffers zorgde. Ook heksenvervolging kwam

in deze periode nog voor. Mechteld ten Ham leefde in deze onrustige tijd een teruggetrokken bestaan.

Ze stond bekend om haar uitspraken over de toekomst en de gezondheid van personen in haar omgeving. Mensen die daarin geloofden, zeiden dat ze het boze oog bezat.

Mechteld was wanhopig geworden omdat ze beschuldigd werd van hekserij. Vermeende heksen werden in die tijd gezien als oorzaak van veel ellende en onheil.

Om zich te zuiveren van alle blaam verzocht ze de Berghse magistraten om een gerechtelijke uitspraak.

Ze was er van overtuigd dat dan bewezen zou worden dat ze geen heks was. De beschuldigingen zou ze bij een eerlijk proces kunnen weerleggen.

Ze hoopte ook op de steun van de graaf en de magistraten.

Standvastig bleef Mechteld verzoeken om een proces, hoewel sommige bestuurders haar adviseerden het niet zover te laten komen.

Het proces kwam ten slotte op gang, met noodlottige afloop.

Een voorvader van de spreker, Johan van Westhaven, lid van de magistratuur, was mede verantwoordelijk voor de uitkomst van het proces. De lezing geeft inzicht in het verloop van het proces en de veroordeling die daarna werd uitgesproken.

Programma 2020

8 januari

Nieuwjaarsbijeenkomst 10-minuten-praatjes en een ontspannen samenzijn.

26 februari

Lezing De appel valt niet ver naast de (stam)boom door Leonie Kaptein

25 maart

Droogkokers en andere vastlopers.

Spreker: Harmen Snel

Onderzoeken in binnen-en buitenland die dood liepen.

Voor deze lezing nodigt Harmen de leden van de afdeling

Kennemerland van de NGV vooraf uit om "liefst ruim van tevoren" een genealogisch herkomstprobleem te sturen aan de secretaris van de afdeling op Pim van Rhon

Gens Propria

Let op: alleen die gevallen worden behandeld waarvan de vraagsteller op 25 maart 's avond aanwezig is. Verder gaat schriftelijke conversatie hierover alleen via het Stadsarchief en kost dan geld.

Dit kan voor u een uitgelezen kans zijn om een (buitenlandse) vastloper een nieuwe onderzoeksimpuls te geven! Tegelijk wel even de verwachtingen managen: Harmen weet beslist niet overal antwoord op. Ook gaat hij zeker niet zomaar de oplossing oplepelen. Maar hij kan vaak wel goede aanwijzingen geven voor verder onderzoek. En dat laatste is dan ook het primaire doel van deze avond.

29 april

Paul Tjeertes   lezing De Nederlandse Politie

27 mei

Algemene leden vergadering xdaarna een lezing van Robert Phillippo. Oh, wist ik maar hoe ik onderzoek kan doen naar mijn voorouders in Frankrijk en de Zuidelijke Nederlanden. Hoe u dat kunt doen wordt in een interactieve lezing door Robert Phillippo aan u uitgelegd. De praktijkvoorbeelden lopen uiteen in de periodes van de 17 Provinciën der Nederlanden, Lodewijk de XIV, Napoléon Bonaparte en de moderne tijd. Zoeken naar protestanten, hugenoten, militairen, vluchtelingen en anderen komen aan de orde. Een boeiende zoektocht met behulp van digitale archieven, verenigingen, registers en DNA zullen uw blik verruimen naar de oorsprong van uw voorouders.

De bijeenkomsten vinden plaats in Jeugdcentrum De Schakel, hoek Schoterweg/Pijnboomstraat in Haarlem-Noord (de ingang is aan de Pijnboomstraat 17).

Iedereen is van harte welkom. Dat geldt ook voor niet-leden.

Op het naastgelegen parkeerterrein achter kan vrij worden geparkeerd.

Voorouder spreekuur.

In principe is het van 10.00h tot 12.00h, maar in het algemeen zijn wij tot 15.00h aanwezig Het voorouderspreekuur vindt plaats in het Noord-Hollands Archief, Jansstraat 40, Haarlem en wordt georganiseerd samen met het Noord Hollands Archief.

Het voorouderspreekuur wordt soms druk bezocht maar het komt ook voor dat er slechts een enkeling is.

Wij merken haast dagelijks dat er velen interesse hebben in genealogie of anders gezegd men wil meer weten: waar kom ik vandaan.

Het voorouder(s)spreekuur blijkt een goed middel te zijn om niet alleen de mogelijkheden voor het zoeken naar gegevens aan te geven maar ook te tonen wat de PC met internet ons allemaal kan bieden.

5 november dinsdag

16 november zaterdag

vanaf 26 november is het spreekuur weer

aan de Jansstraat, het Noord-Hollands archief is volledig verbouwd en is weer in gebruik.

3 december dinsdag

21 december zaterdag

voor 2020

7 januari dinsdag

18 januari zaterdag

4 februari dinsdag

15 februari zaterdag

3 maart dinsdag

21 maart zaterdag

Pruiken en Patriotten/de weeën van onze democratie

Verslag van de lezing van 25 september door Frank Tjeertes

“Elke bevalling doet pijn, ook die van het moderne Nederland”

De lezing met deze titel heeft vanaf 2016 vorm gekregen en voor een korte inhoud daarvan verwijs ik graag naar de volgende internetsite/-pagina: <https://historischwormer.nl/wp-content/uploads/2018/09/Lezing-Pruiken-en-Patriotten-2016.pdf>

Helaas is uw notulist niet in staat gebleken er een mooi coherent verhaal van te maken. Zoveel als mogelijk zijn wél de chronologische data/feiten vermeld.

Met dank aan Frank voor zijn correcties/aanvullingen!

Gens Propria

Frank Tjeertes (de broer van Paul Tjeertes; lezing 'De Nederlandse schutterij door de eeuwen heen') zit evenals broer Paul in het bestuur van de Stichting Historisch Wormer.

De stichting zet zich in voor behoud van cultureel erfgoed in Wormer. Na fondsenwerving werden onder meer het 340 jaar oude kerkscheepje gerestaureerd (2012), en het even oude schilderij van Maarten van Donk (2013).

Frank heeft 'uiteraard' ook aan stamboomonderzoek gedaan.

Hij is zo'n 43 jaar lid geweest van de NGV. Tjeertes is dus inderdaad een patroniem. Stamvader Tjeerd komt voor het eerst voor in 1698 in Wormer.

Zijn presentatie begint Frank met een kaartje van De Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden.

Met name het eind van de 18^e en het begin van de 19^e eeuw is een roerige periode, met maar liefst zeven verschillende staatsvormen in deze lage landen: van Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden tot Het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden.

1702 Stadhouders Willem III, tevens koning van Engeland, overlijdt kinderloos. Er volgt een stadhouderloos tijdperk.

1702 – 1708 Nieuwe Plooi - Oude Plooi

Na de dood van Willem III besloot de door de stadhouder benoemde raad, de Oude Plooi, het bestuur van de stad (Nijmegen) voor altijd aan zich te trekken. De vooraanstaande families die sinds 1675 van het bestuur uitgesloten waren, kwamen nu in opstand. Zij vormden de Nieuwe Plooi.

Zij kregen daarbij hulp van de gilden, die in de middeleeuwen veel invloed op het stadsbestuur hadden gehad, maar inmiddels niet meer.

De plooiërijen, zoals deze politieke strijd werd genoemd, vonden niet alleen in Nijmegen plaats, maar ook in Arnhem, Tiel, Zaltbommel en andere Gelderse steden.

1729 Frank laat een schilderij zien van het Aalmoezeniers Weeshuis te Amsterdam. De regenten hebben allen een pruik op. Hij meent dat 'de pruik' in zwang kwam nadat Lodewijk XIV die begon te dragen; mogelijk was hij kalend.

1740-1748 Oostenrijkse Successieoorlog. Dit was een oorlog waarin onder andere Frankrijk, Pruisen en Spanje tegen de nieuwe Oostenrijkse keizerin Maria Theresia van Oostenrijk en haar bondgenoten vochten.

- 1747 De Republiek kiest de kant van Oostenrijk
- 1747 Willem IV (uit de Friese tak van de Oranjes) wordt erfstadhouder
- 1748 Willem IV verkrijgt het recomandatierrecht.
Daarmee kan hij personen voor de functie van burgemeester of schepen aanbevelen.
- juni 1748 Pachtersoproer Amsterdam aanvankelijk in Groningen
De Doelisten eisen o.m.
- afschaffing van de verpachting van belastinggelden
  - zuivering van de regentencolleges
  - verkiezing van de officieren door de schutterij
- Doelisten waren gematigde en radicale democraten, mogelijk merendeels gereformeerde ontevreden kooplieden, die zich in de jaren 1747 t/m 1750 verzetten tegen de macht van burgemeesters, die onder elkaar goed betaalde baantjes verdeelden en in Amsterdam baantjes weggaven of verkochten.
- 1751 Willem IV overlijdt; hij is dus slechts vier jaar stadhouder geweest.
- 1751-1795 Willem V (erf)stadhouder. “Ik voele, ik ben niet bekwaem”
Willem V werd grotendeels opgevoed door Lodewijk Ernst, hertog van Brunswijk. Deze potige krijgshoofd diende al onder Willem IV als bevelhebber van het leger van de Republiek en voornaamste adviseur van de stadhouder.
Als bestuurlijk voogd van de minderjarige Willem V kreeg de ‘dikke Hertog’ vrij spel.
- De erfstadhouder durfde ook na zijn achttiende verjaardag niet zelfstandig beslissingen te nemen en verplichtte zich in de ‘Acte van Consulentschap’ om de Hertog als voornaamste adviseur te behouden.
- De ‘dikke Hertog’ arrangeert een huwelijk tussen Willem V (19 jaar) en Wilhelmina van Pruisen (16 jaar). Frank laat in een genealogisch overzichtje zien dat hij de oom van Wilhelmina van Pruisen was.
- 1775-1783 Amerikaanse onafhankelijkheidsoorlog tegen de koloniale overheersing door Engeland.
- 1780-1784 4^e Engelse Zee-oorlog
- 1780-1787 Patriotten in de Republiek
vanaf 1780 illegale pamfletten; onder meer ‘De Politieke Kruyer’ en ‘De Post van den Neder-Rijn’
- 1781 Aan het volk van Nederland’ was een illegaal pamflet dat in de nacht van 25 september 1781 vanuit geblindeerde koetsen over

Gens Propria

---

alle grote steden in de Republiek der Verenigde Nederlanden werd verspreid.

Het pamflet stelde dat het hele politieke bestel, gedomineerd door het Oranje erfstadhouderlijk stelsel, weer hersteld moest worden naar de verhoudingen van de Unie van Utrecht.

De anonieme schrijver is voorstander van een volksvertegenwoordiging 'bij representatie', vrije drukpers en burgerbewapening in exercitiegenootschappen.

NB Pas in 1891, ruim honderd jaar na het verschijnen van het pamflet, kon onomstotelijk worden bewezen dat de democraat Joan Derk van der Capellen tot den Pol (1741–1784) de auteur was.

juli 1784 Verbod tot het dragen van oranje in het openbaar

8-10-1784 Keteloorlog

Op 8 oktober 1784 vond op de Schelde een zeer kort gevecht plaats tussen een schoener van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden en een Oostenrijkse brik.

Er werd slechts één schot vanaf de schoener gelost, waarbij alleen een soepketel werd geraakt op het Oostenrijkse schip.

Daarom noemt men dit incident spottend de Keteloorlog.

De twee belangrijkste oorzaken van de Keteloorlog gingen over de blokkade van de Schelde en Oostenrijkse territoriale aanspraken.

Al tijdens De Opstand, maar ook na de Vrede van Münster (1648) sloten de Noordelijke Nederlanden de Schelde af.

Hiermee frustreerden ze de handel naar met name Antwerpen en Gent. De blokkade had effect: de havens in de Noordelijke

Nederlanden, met name Amsterdam, profiteerden in de zeventiende eeuw optimaal van de economische barrière die ze opwierpen door de Schelde af te sluiten.

18-11-1784 Mobilisatie van plattelands schutterijen in Holland.

23-11-1784 Omdat er nog geen centrale bevolkingsadministratie bestaat moeten leden van de vroedschap (Frank onderzocht de situatie in Wormer) langs de deuren om weerbare mannen te registreren.

1785 Utrecht wordt het centrum van de patriotten.

8-9-1785 Na een incident met patriotische schutters tijdens de zondagse inspectie van het garnizoen ontnemen de Staten van Holland Willem V het bevel over het garnizoen van Den Haag.

Periodiek NGV afdeling KENNEMERLAND

- 15-9-1785   Stadhouders Willem V verlaat met zijn gezin Den Haag en vestigt zich in Het Oude Loo te Apeldoorn.
Als bemiddelingspogingen worden gedaan, weigert de stadhouder concessies te doen en houdt hij vast aan al zijn privileges. Een gevleugelde uitspraak van de stadhouder is: *'aut Caesar aut nihil'*, zo iets als: alles of niets.
- 17-3-1786   Provocatie door Cornelis (Kees) de Gijzelaar en Ocker Gevaerts uit Dordrecht door met een koets door de Stadhouderspoort het Binnenhof af te rijden
- 2-8-1786   Utrecht wordt patriottisch, met een zelf gekozen gemeentebestuur
- 4/5 sept. 1788   Stadhouders troepen vallen Elburg (1200 inwoners) en Hattem (500 inwoners) aan omdat deze steden zonder aanbeveling van de stadhouder leden in de vroedschap benoemden.
- De Stadhouders krijgt 'een slechte pers'; hij krijgt een hele reeks schimpramen, zoals: 'Het Geldersche zwijn', 'De Bederver van zijn Vaderland', 'Bron van Nederlands rampen', 't Afschuwelijk Gedrocht'.
- TIP   Ga eens (digitaal) snuffelen in de 'Resoluties van de Staten van Holland 1645-1795'.
Daarin onder meer informatie over veel Genootschappen van Wapenhandel (burgermilities die zich bezig houden met het handelen = hanteren van een wapen).
- sept. 1786   De Staten van Holland leggen een militair kordon rond Holland aan (Naarden, Utrecht, Gorinchem).
Diverse genootschappen bieden hulp aan en krijgen in ruil protectie Frank toont hier een tekst uit de Groninger Courant
Een vrijkorps uit Haarlem gaat in navolging van o.a. Rotterdam naar het kordon.
- 22-9-1786   De Staten van Holland schorsen Willem V als kapitein-generaal vanwege zijn aanval op Elburg en Hattem.
Ook Wormer (en andere Zaanse Genootschappen) neemt deel aan het kordon
- 30-1-1787   Haarlem doet een voorstel om het werk te bespoedigen van een commissie die de 'Bornes' (grenzen van bevoegdheden) van Willem V moet onderzoeken. Er zou ook een advies moeten komen omtrent - de bedenkingen van - een 'generaale representatie van het geheele Volk'

Gens Propria

28-6-1787 Wilhelmina, met haar gevolg, gaat zonder Willem V (hij wilde niet!!), in drie koetsen en zonder militaire begeleiding, naar de Staten Generaal in Den Haag. Bij Schoonhoven komt ze binnen het kordon, maar ze kan ongehinderd doorrijden.

Even verderop echter, langs de Vlist (ter hoogte van het huidige fietsknooppunt 11), wordt ze staande gehouden door een groep bewapende patriottische leden van het vrijkorps uit Gouda (met o.a. Adam Schouten, Jacques Botier en Cornelis van Leeuwen resp. sergeant, luitenant en kapitein). Op haar verzoek wordt ze overgebracht naar hun commandant die gelegerd is in een kaasboerderij in het gehucht Hekendorp, bij de Goejanverwellesluis.

Ze is NIET aangehouden, maar mocht niet door het kordon.

Ze keert onverrichter zaken terug naar Nijmegen.

14-7-1787 De spanning stijgt en een burgeroorlog dreigt.

Periodiek NGV afdeling KENNEMERLAND

De Staten van Holland verbieden alle openlijke uitingen van sympathie voor de stadhouder, inclusief het zingen van Oranjeliederen.

- 7-9-1787 Een 'Vliegend Leger' (samengesteld uit burger-vrijkorpsen) gaat op mars, vanuit Purmerend naar Hoorn en Medemblik om de rust te handhaven. De mars duurt twee weken.
- 9-9-1787 Ultimatum van Frederik Willem II koning van Pruisen aan de Staten Generaal. Hij brengt 20.000 man op de been om de positie van stadhouder te herstellen.
- 13-9-1787 Het Pruisische leger valt Holland binnen. Patriotten vluchten naar de zuidelijke Nederlanden en Frankrijk of gaan 'ondergronds'.
- 20-9-1787 Willem V komt weer naar Den Haag
Restauratie van de Republiek
- 15-2-1788 Plakkaat van amnestie. Zij die 'zonder verkeerde opzet' deelnamen aan patriottische activiteiten krijgen amnestie. In 1788 ook is de 'Tor des Friedens' (de Brandenburger Poort) opgericht door de broer van Wilhelmina van Pruisen. Het geld daarvoor is, door Nederlandse burgers (extra belasting) opgebracht als compensatie voor de steun (20.000 manschappen) om een einde te maken aan de opstand.
- 10-1-1795 Een Frans leger met uitgeweken patriotten steekt de bevroren Waal over en bevrijdt de Republiek.
- 18-1-1795 Willem V volgt zijn echtgenote en zoon(s) naar Engeland
- 19-1-1795 De Bataafse Republiek wordt uitgeroepen
- 26-1-1795 Eerste vergadering van de 'Provisionele Representanten van het Volk van Holland', het nieuwe provinciale bestuur van Holland.
- 16-2-1795 De Staten Generaal erkennen 'de oppermagt van het volk van Nederland'
- 1798 Staatsregeling 1798 / eerste grondwet
- ondeelbare staat
  - trias politica, scheiding der machten
  - burgerrechten
  - scheiding van kerk en staat

De lezing is hiermee ten einde. Veel vragen worden nog gesteld en/of opmerkingen gemaakt.

Gens Propria

Frank Tjeertes beveelt de volgende boeken van harte aan:

- Joan Derk van der Capellen tot den Pol
Aan het Volk van Nederland' (1781, Weesp 1981), ISBN 90-6262-361-1
- Schama, Simon, 'Patriotten en bevrijders'.
Revolutie in de Noordelijke Nederlanden 1780-1813 (Amsterdam 1989), ISBN 90-5157-141-0
- Wildschut, Arie, 'Goejanvervellesluis'.
De strijd tussen patriotten en prinsgezinden, 1780-1787 (Hilversum, 2000), ISBN 90-6550-450-8 en natuurlijk:

'Wormer in turbulente tijden' door Frank Tjeertes; verschijnt voorjaar van 2020 bij Uitgeverij Noord-Holland.

In dit boek wordt uitgebreid aandacht geschonken aan de patriottentijd.

Willem Stuvé's noga in Haarlem

Verslag van de lezing van 29 oktober door Henk Werk

Willem Stuve senior

Op menig suikerwerkenkraam op de kermis prijkt nog steeds "Nougat de Montélimar", verwijzend naar Willem Stuve senior (Amsterdam 1851 – Amsterdam 1935) die naar zijn zeggen, ten onrechte, de receptuur ontwikkelde voor dit kleurrijke snoepgoed met die naam.

Om zijn zaak nog wat meer naar Franse stijl op te poetsen, zette hij een accent aigu op de e.

Willem, zijn nazaten en hun zaakopvolgers produceerden noga in eigen fabrieken en verkochten die op de Nederlandse kermis.

Hun fabrieken stonden niet, zoals de naam suggereert, in Montélimar in het zuidoosten van Frankrijk maar in Amsterdam, Rotterdam, Duivendrecht en Haarlem.

Willems zoon Willem Johannes Stuve (Willem junior, Amsterdam 1886 – Haarlem 1952) kookte op verschillende locaties in Haarlem gebrande amandelen, noten, suiker en eiwitten tot noga.

Willem junior begon als elektricien in de zaak van zijn vader die zich in Montélimar in het ambacht van confiseur (suikerwerker) had bekwaamd.

Terug in Nederland produceerde Willem senior noga in Amsterdam en vanaf 1925 in Duivendrecht en verkocht het tanden bedervend snoepgoed onder de handelsnaam

"Willem Stuve Sr." op de kermis.

Na zijn overlijden in 1935 zette echtgenote Wilhelmina Nintker (Gölenkamp 1867 – Amsterdam 1953) de zaak samen met haar jongste zoon Hendrik Willem (Dordrecht 1889 – Haarlem 1969) voort. Haar oudste zoon Willem junior zette een eigen zaak op.

Willem Stuve junior

Willem Johannes Stuve trouwde op 10 december 1914 te Amsterdam met Klaasje Dorregeest (Beverwijk 1895 – Bloemendaal 1974), dochter van timmerman Nicolaas Dorregeest en Anna Klazina de Bruijn. Op 8 mei 1917 vestigde het echtpaar, dat kinderloos bleef, in Haarlem en betrokken het pand nr. 133 zwart op de hoek van de Grote Houtstraat en de Cornelissteeg.

In het Handelsdossier van de Kamer van Koophandel in Haarlem liet Stuve zich onder de zaaknaam “Willem Stuvé Jr.” inschrijven als “fabrikant in suikerwerken”.

Onbekend is waarom Willem en Klaasje zich in 1923 in Amsterdam vestigden.

Tijdelijk, want in hetzelfde jaar keerden zij terug in Haarlem waar zij een woning aan de Amsterdamschevaart betrokken. “Fabrikant in suikerwerken W. Stuvé Jr.” betrok achtereenvolgens een fabriekspand aan de Amsterdamschevaart en de Pieter Maritzstraat (1927).

Het door hem geproduceerde snoepgoed zette hij korte tijd af in eigen “winkels in suikerwerken”: in 1928 op huisnummer 138 in de Grote Houtstraat en het jaar daarop op huisnummer 14 in de Kruisstraat.

In dit rijksmonument, pand met lijstgevel op de hoek met de Nassaustraat, kunnen zoetekauwen anno 2017 nog steeds terecht voor dikmakers.

Evenals de andere Stuvé's reisde hij met een mobiele kraam langs Nederlandse kermissen.

Crisis jaren 30

Vlak voordat de economische crisis op het dieptepunt zou belanden, bracht Wilhelmus Johannes Stuve in 1934 zijn zakelijke belangen onder in een naamloze vennootschap: "Willem Stuvé's Nougat en Dessertwerkenfabriek N.V." te Haarlem.

Het doel: "het fabriceren, kopen en verkopen van nougat en dessertwerken (chocolade, bonbons, drops, en zo voort)" in de in elkaar overlopende panden Pieter Maritzstraat 43 (fabriek) en Gedempte Schalk Burgergracht 96 (kantoor en woning).

Het ging hem, als enige directeur van de N.V., kennelijk niet voor de wind, want op 12 mei 1936 verklaarde de arrondissementsrechtbank W. Stuvé Jr., van beroep kermisexploitant, failliet. Schuldenaar en schuldeisers sloten een akkoord: op 22 oktober in hetzelfde jaar eindigde het bankroet door "homologatie van het door den heer Stuve aangeboden akkoord".

Fabricage werd op dezelfde locatie voortgezet, en Willem junior opende in 1937 vlak voor de kerstdagen een winkelfiliaal in Groningen en oktober 1939 filialen in Haarlem en op de strandboulevard in Scheveningen.

Het filiaal in Groningen bleef met twee maanden slechts een blauwe maandag open.

Tweede Wereldoorlog

Een ongelukkige timing zou je achteraf kunnen zeggen om een paar maanden voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog en vlak na de capitulatie van Polen, dat door nazi-Duitsland werd bezet, twee filialen te openen.

Noga en andere suikerwerken gingen dan ook slechts korte tijd over de toonbank.

Drie maanden nadat het Duitse leger in Nederland binnentrok sloot het filiaal in Haarlem.

Het filiaal in Scheveningen sloot eind 1942 zijn deuren.

De gemeenteraad van Groningen besloot de Mei kermis in 1940 af te gelasten.

Slachtoffer was onder meer Willem Stuvé die onderhands voor 1000 gulden een standplaats had gepacht voor een nogakraam van 34 x 3 m². Als hij al heeft gereisd, zal dat mondjesmaat zijn geweest.

Door de beperkende maatregelen die de bezetter aan kermisreizigers oplegde, lagen kermissen nagenoeg op hun gat.

Op 1 mei 1942 ontbond Willem Stuvé de vennootschap, waarvan hij nog steeds de enige directeur was, en zette de zaak op persoonlijke titel voort.

Hoe het hem hierna zakelijk verging, is onbekend.

Met suiker op de bon zal het sappelen zijn geweest.

Het laatste 'teken van leven' was een bericht in de Haarlemsche Courant van 28 december 1942.

KENNISGEVING!
van WILLEM STUVE'S NOUGAT.
Fabriek: Amsterdam et Montelimart.

Met deze heb ik de eer mijn geachte cliëntele bekend te maken, dat ik mij genoodzaakt heb gezien, door hen die steeds mijn naam misbruikten, **ALLE PAKJES NOUGAT** voortaan te voorzien van een etiket als nevenstaand fabrieksmerk, wettig gedeponeerd. — Men wordt wel attent gemaakt dat **NOUGAT**, welke men aanbiedt onder den naam

„NOUGAT à la WILLEM STUVÉ”,
NIET mijn fabrikaat is. Let s. v. p. op den naam
WILLEM STUVE, oudst adres.

Alle soorten NOUGAT 25 ct. per ons. Dozen NOUGAT gereed voor verzending inhoudende 4 ons NOUGAT, f 1.-

Standplaats: 1e KRAAM van af de GROOTE HOUTSTRAAT.
Er is maar één **ELECTR. NOUGATKRAAM** en wel van **WILLEM STUVE.**

Haarlem's Dagblad 3 augustus 1909

Daarin werd aangekondigd dat rekening en verantwoording van de firma in liquidatie ter inzage lagen in de kantoren van het Handelsregister en de vennootschap.

Overdracht

Na de oorlog richtte Willem Stuvé zich op de fabricage en de export van suikerwerken. In de beginjaren zal dat uiterst moeizaam zijn gegaan. Zoals vele andere grondstoffen waren die ook voor suikerwerken op rantsoen.

De ergste kou was waarschijnlijk halverwege 1947 uit de lucht toen hij voor pakwerk om een nette jongen en nette meisjes vroeg.

Na het overlijden van Willem junior op 19 november 1952 kwam de zaak in handen van echtgenote Klaasje Dorregeest.

De dagelijkse leiding kwam in handen van bedrijfsleider Cornelis Hendricus (Cor) de Zwart.

Hij kocht het bedrijf en de handelsnaam “Willem Stuvé” in 1959 van de “Wed. Willem Stuvé Jr”, waarmee na een eeuw het huwelijk tussen de handelsnaam Stuvé en de familienaam Stuve werd verbroken.

Bronnen:

Dossier Willem Stuvé, beschikbaar gesteld door Hennie van Oers van de Stichting Kermis-Cultuur.

Dagbladen: Krantenarchief Koninklijke Bibliotheek, Krantenviewer Noord-Hollands Archief (NHA).

NHA, Handeldossiers van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Haarlem, dossiernummers 3079 en 9119.

Henk Werk

Kalkbranderij Zelden-Rust, Waarderpolder

Op de begraafplaats Akker Gods, bij het kerkje de Stompe Toren ligt een grafzerk met daarop de volgende tekst:

Cornelia Adélaïde Henriette Elias
Innig geliefd echtgenoot van
Gerard Willem Otto Huijgens.

nooit is men troosteloozer
dan bij den dood van hen
die ons het best hadden
kunnen troosten
9 july 1848

Genealogisch onderzoek naar over de betreffende persoon levert de navolgende gegevens op.

Op 4 september 1847 trouwen te Nijmegen Gerard Willem Otto Huijgens (geb. 10-11-1822 te Arnhem) en Cornelia Adélaïde Henriette Elias (geb. 05-01-1824 te Batavia) zij gaan wonen in de Waarderpolder, toen nog vallende onder de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude.

Op 13 juni 1848 wordt in de Waarderpolder geboren Cornélie Lydie Huijgens. Nadat haar moeder vier weken na haar geboorte overleed, verhuisde ze in 1851 met haar vader naar Leiden.

Cornélie werd opgevoed door haar tante Jeanne Marie Huygens, een vriendin van de femiste Mina Kruseman. Cornélie werd vroeg bekend om haar feministische artikelen. In 1877 verscheen haar eerste roman onder de titel Héléne van Bentinck.

In 1896 sloot ze zich, als eerste vrouwelijk lid, aan bij de SDAP. Zij werd bekend als de "Rode freule". Ondanks haar principiële bezwaren

Gens Propria

tegen de instelling van het huwelijk, trouwde ze op 2 oktober 1902 met Ignazius Bahlmann.

Blijkbaar zeer ongelukkig in haar huwelijk verdrinkte ze zich op 31 oktober 1902 in een vijver in het Vondelpark in Amsterdam. 1)

Zoals hierboven al aangegeven verhuisde G.W.O. Huijgens in 1851 naar Leiden. De Kalkbranderij werd op zaterdag 5 april 1851 geveild in het Logement de Gouden Leeuw in Haarlem.

Van G.W.O. Huijgens zijn daarna geen gegevens meer te vinden.

Ik blijf dus zitten met de volgende vragen:

Wie weet er meer over de kalkbranderij Zelden-Rust is de Waarderpolder?

Wie beschikt er over de aanvullende gegevens van Gerard Willem Otto Huijgens?

Henk Koelman,
Penningmeester Stichting Vrienden van de Stompe Toren

- 1) Bron; Wikipedia
- 2) De tekst op het graf komt uit het boek: Waarheid en Dromen van Jonathan
- 3) Onderstaande rouwadvertenties

* * Heden is gelukkig van eene DOCHTER verlost
CORNELIE ADELAÏDE HENRIETTE ELIAS,
geliefde Echtgenoot van *G. W. O. HUIJGENS*.
HAARLEMMERLIEDE, 13 Junij 1848.

* * Het heeft den Almagtige behaagd mijne innig ge-
liefde Gade, *CORNELIE ADELAÏDE HENRIETTE*
ELIAS, door den dood van mij weg te rukken, na eene
hoogst gelukkige, doch kortstondige Echtvereeniging van
circa 10 maanden, mij nalatende een eenig Pand harer lief-
de, slechts weinige weken oud. *G. W. O. HUIJGENS*.
HAARLEMMERLIEDE, 11 Julij 1848.
Eenige kennisgeving.

Bestuur afdeling Kennemerland

voorzitter **Leendert de Jong**
waarnemer Kostverlorenstraat 109a
redacteur 2042 PE Zandvoort
Telefoon 023-5 71 31 13
I.j.d.jong@casema.nl

Secretaris: **Pim van Rhoon**
Norholm 62
2133 HL Hoofddorp
Telefoon 06-39 69 6010
w.rhoon@outlook.com

Penningmeester: **Henk Timmers**
Van den Vondellaan 7
1985 BA Driehuis
Telefoon 0255-76 90 26
henk@henktimmers.nl

Lid **Marianne Kwant-van de Pieterman**
Westbroekerweg 67
1991 LX Velserbroek
Telefoon 06-44 15 66 18
kwant.marianne@gmail.com

Lid **Gea Martijn**
Wijk aan Zeeërweg 184
1972 NW Ijmuiden
Telefoon 0255-51 46 14
marti518@planet.nl

Lid **Peter Perger**
Wijk aan Zeeërweg 184
1972 NW Ijmuiden
Telefoon 0255-51 46 14
peter.perger@planet.nl

Website

Webmaster: Henk Timmers
Peter Perger

Face book

NGV Kennemerland Peter Perger

website

[:www.KNL.ngv-afdelingen.nl](http://www.KNL.ngv-afdelingen.nl)

Mutaties lidmaatschap

Postadres:NGV Kosterijland 3,
3981 AJ, Bunnik.

Bezoekadres Postbus 50,
3980 CB, Bunnik.
Tel: 085-1051199.

web-site www.ontdekkouwerhaal.nl

Helpdesk computergebruik Kennemerland

Onderstaand treft u de namen aan van degenen die bereid zijn u, voor zover mogelijk, de helpende hand te bieden. Als u met een van deze leden telefonisch contact opneemt, verzoeken wij u vriendelijk dit tussen 19.00 en 21.00 uur te doen, omdat de meesten van hen een gezin en/of een werkring hebben.

GensData Pro

www.gensdatapro.nl

ProGen

Kees Heemskerk 023 - 527 47 42

Aldfaer

Kees Heemskerk 023 - 527 47 42

HazaData

www.hazagebruikers.nl

Computerproblemen

Kees Heemskerk 023 - 527 47 42

Gens Propria

Redactie: Leendert de Jong
Peter Perger
Marianne Kwant

Redactieadres: Leendert de Jong
Kostverlorenstraat 109a
2042 PE Zandvoort
I.j.d.jong@casema.nl

De redactie stelt zich niet verantwoordelijk voor de inhoud van ondertekende bijdragen.

Overname van de gepubliceerde artikelen is toegestaan mits dit geschiedt onder volledige bronvermelding.

Door aanlevering van kopij verleent de auteur automatisch toestemming voor (her)publicatie – al dan niet in digitale vorm – van het aangeboden artikel door de redactie van Gens Propria. De auteur doet daarbij tevens afstand van elke mogelijke auteursrechtelijke vergoeding met betrekking tot de ingezonden kopij.

Port Betaald

afzender
NGV Kennemerland
Kostverlorenstraat 109a
2042 PE Zandvoort